ՔՍԱՆՆԻՈՒԹԵՐՈՐԴ — ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 2330 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ — 21 — ՄԱՅԻՍ — Ն. Տ. — 2 — ՅՈՒՆԻՍ — 1879

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին կ. Պոլսոյ համ. 10 մեճ.
» » Գաւառաց » 2 Լիրա
Վեցամս. » կ. Պոլսոյ » 5 մեճ.
» » Գաւառաց » 1 Լիրա
Օտար երկիրներու » 50 Ֆր.
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։
Իւրաքանչիւր թիւ 40 փարա արժէ։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս ղրկուած լրագրաց ծանրոց ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագրին — ցնորէնին ... Ղալաթիա Սանտըքճըլար Յոքուշու թիւ 198, Նորօ խան, Մասիս գրասենեակը։
Ծանրոց ծախքը չվճարուած նամակ չընդունիր։
Չտպուած նամակ, յօդուած, ետ չեն տրուիր։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 21 ՄԱՅԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Պուլղարիայէն Ռուսական զօրքը մեկնելու վրայ է, և կըսուի թէ միայն երեք վաշտ պահեստի զօրք և քանի մը գումարտակ խաղախ մնացած են հոն։ Ռուսաց հիւսիսային բանակին ընդհանուր հրամանատար վանօվսքի զօրավարը վառնայէն մեկներ է։ Արևելեան Րումէլիի և Սօֆիայի մէջ տակաւին երկու զօրաբանակ կայ, բայց Ռուսիոյ կառավարութիւնը պէտք եղած միջոցները ձեռք առած է, որպէս զի մինչև յուլիսի սկիզբը բոլորովին իւր զօրքն ետ քաշէ։ Հետևաբար Ռուսիա իւր կողմէն դաշնադրութիւնը գործադրած լինելու համար անմեղադրելի դիրք մէջ գտնուիլ կուզէ թերևս, որպէս զի դաշնադրին անգործադրութեան համար կարենայ ինք ուրիշները պատասխանատու ընել։ Ռուսիոյ մասը դիւրաւ կը գործադրի։ Կըսուէր թէ իւր զօրքը Րումէլիէն չպիտի մեկնի, սակայն ասոր համար բանակցելէ՝ ետև տէրութեանց հաւանութիւնը չընդունելով՝ անմիջապէս քաշուիլ երթալն աւելի պատուաւոր կը համարի։ Այսու ամենայնիւ, Ռուսիա իւր ապահովութիւններն առած է. Անգղիոյ նոր հրատարակած դեսպանական թղթակցութիւններէն կը տեսնուի որ կորչաքօվ իշխանը Լորտ Տիւֆէրինի հետ խօսակցելով, երկուքն ալ տէրութիւնք համաձայններ են կ. Պոլսոյ մէջ ազդուապէս պահանջելու, որպէս զի Արևելեան Րումէլիի հիմնական կանոնադիրը կատարելապէս յարգուի։ Ռուսիա այս երաշխաւորութիւնն ստանալով կը մեկնի հոնկէ։ Իսկ Պալքաններն Օսմանեան զօրք երթալու խնդիրն առ այժմ յետաձգուած է։ Օպրուչէֆ զօրավարն յայտարարած էր Պուլղարաց թէ Սուլթանն իւր այն իրաւունքն 'ի բաց կը թողու. սակայն կերևի որ Բ. Դուռը դեսպանական միջոցաւ ուղղեր է այս լուրն, և իմաց տուեր է տէրութեանց թէ ինք իւր այն իրաւունքն 'ի բաց թողած չէ, այլ վերապահած է՝ պէտք եղած ժամանակ գործադրելու համար։ Ալէքօ փաշային Քալվաք դըրած լինելու դէպքը կը հաստատէ թէ Պուլղարներն ի՛նչ աստիճան նախանձախնդիր են իրենց հիմնական արտօնութեանց գործադրութեան, այնպէս որ եթէ Ալէքօ համարձակէր ֆէսով ներկայանալ, անմիջապէս պիտի վռնտուէր։ Այս խնդրոյն վրայ Թուրք լրագիրներէն վաղըթ խստիւ կը պարսաւէ Ալէքօ փաշային թոյլ ընթացքն, որով անմիջապէս խոնարհեցաւ խուժանին կամաց, և Բերայի լրագրերէն ոմանք ալ պարզապէս ըղձալիք կը համարին Քալփաքի դէպքը. ուրիշ մ'ալ կը հաւնի Ալէքօյի ընթացքին, իբր թէ իւր վարչութեան ներքև գտնուող ժողովուրդը գոհ ընել կուզէ, և լաւ ընդհանուր կառավարչի մ'արժանի կերպիւ կը վարուի։ Դէպքն ըստ ինքեան հասարակ բան մ'է. գդակի կռիւ մը. այսու ամենայնիւ կը ցուցնէ թէ ո՛վ է այսուհետև Արևելեան Րումէլիի մէջ բուն տէրը. այս տէրն ո՛չ ևս ընդհանուր կառավարիչն է, այլ տեղւոյն ժողովուրդը, այն Պուլղարներն՝ որք դեռ քանի մը տարի առաջ արհամարհեալ և սինլքոր ժողովուրդ մը համարուած էին, առանց ազգութեան և առանց ազգային եկեղեցոյ, և ֆէնէրցի եպիսկոպոսներէն իսկ կը հարստահարուէին։ Կերևի որ Ալէքօյի փաշայութեան տիտղոսն ևս մինչև փիլիպէ չէ կրցած հասնիլ, և նոյն իսկ Բերայի լրագրերէն ոմանք կ. Պոլսոյ մէջ Ալէքօ փաշա, և փիլիպէի մէջ իշխան վոկորիտէս կը կոչեն զայն։ Ալէքօ՝ հաւանականաբար պիտի կառավարէ իբրև իշխան՝ մինչև որ Պուլղարները բաւական զօրանալով՝ Մօլտօ— վլաքիացւոց ընթացքին հետևին. միութիւն հրատարակեն և Արևելեան Րումէլիի ընդհանուր կառավարիչը Քուզայի պէս ճանբեն։

Այս պարագայից նայելով, չեմք գիտեր թէ Խինաթիէֆ զօրավարն ինչո՞ւ այնչափ դառն կերպիւ գանգատեր է վիէննայի մէջ՝ թղթակցի մը հետ ըրած խօսակցութեան առթիւ (եթէ հրատարակեալ պատմութիւնն ստոյգ է)։ Խինաթիէֆ զօրավարն ըսած է եղեր թէ ինք չէ ուզեր Պէրլինի վեհաժողովին մէջ Ռուսիոյ ներկայիչ լինիլ, վասն զի չէր հաճեր որ երկու երկու միլիոն ու կէս Պուլղարք զոհուին. իւր միտքն հինգ միլիոն Պուլղար ժողովրդով պետութիւն մը կազմել էր. սակայն Անտրաշի կոմսին դիմադրութիւնն այս գործն աւրեց. սակայն ինչ որ կրնար անցեալ տարի դիւրաւ գործադրիլ, տասն տասն և և հինգ տարիէն նոր արիւնհեղութեամբ պիտի գործադրի։ Այս կարծիքը կը հաստատէ թէ վերջին դէպքերն ու դաշնադրութիւնները՝ փոխանակ Արևելեան խնդիրը լուծելու՝ աւելի շփոթեցին և ապագայ խառնակութեանց և պատերազմաց մեծ հաւանականութիւններ թողուցին։ Առ այժմ յոգնութիւնը միայն պատերազմողներն ասպարէզէն ետ քաշուելու պարտաւորեց, սակայն ապագայն փոթորիկներով լի է։ Յունաստանի կողմէն մթին կէտ մը կը տեսնուի, որ կրնայ մեծնալ. արդէն Օսմանեան և Հելլենական զօրաց միջև սահմանին մօտ կռիւ մ'եղաւ։ Փարիզի Օսմանեան դեսպանատունը Թեսալիոյ հրամանատարին մէկ հեռագրէն առնլով կը հրատարակէ թէ Օսմանեան զօրաց փոքր խումբ մը Հելլէն աւազակաց դարանն իյնալով տասըն և չորս Օսմանեան զինուոր մեռեր են, և աւազակներն անոնց դիակներն յօշոտելով ծառերուն ոստերէն կախեր են։ Վրէժխնդրութենէ վրէժխնդրութիւն կը ծնանի. ուրիշ կողմեր ալ Պաշը պօզուքներու խումբեր, Մուհաճիրներ, Արնաւուտներ և Նիմնորներ ասպարէզ ունին իրենց առջև . . . .

ՀԱՅՔ

Դ.

(Շարունակութիւն և վերջ տես Թիւ 2329)

Արդ, վերջի յիսուն տարւոյն մէջ, անձայն աճեցող ջրոյ պէս Հայոց մէջը բոլորովին լռիկ մնջիկ շարժում մը զգացուեցաւ, որ ազգային միութիւնը զօրացուց, ժողովրդեան պատմութիւնն ու հին հայերէնը դպրոցաց մէջ մտցուց և ազգին բովանդակ անդամները զօրեղ կամքով մը վառեց ինքն իրեն համար ցմիշտ երջանկագոյն ապագայ մը պատրաստելու համար։ Թէ Հայն ի՛նչպէս դիւրաբորբոք և կրթութեան սիրող է, թէ ի՛նչպիսի դիւրութեամբ նոր ազգային հիմնարկութեանց ձեռք կը կը զարնէ, յայտնի կ'երևայ կ. Պոլսոյ Հայ եկեղեցւոյն մէջ պատահած դէպքերէն։ Ցաճիկ պետութեան Քրիստոնեայ հպատակաց՝ մի միակ ազգային ուրախութիւնն ու նեցուկն է եկեղեցին։ Թոյլ Ցաճիկները դիւրաւ և սիրով յանձնեցին իրենց արոց բաժանումը, հաւաքումն ու առուտուրը իրենց ժողովրդեան և հպատակաց մէջ կարգի դնելը։ Այսպէս՝ հոգևորականաց ձեռքն անցաւ աշխարհային օրինաւորութիւնը, իրաւարարութիւնը, կառավարութիւնը, և այսպէս կ. Պոլսոյ Հայ Պատրիարքը նշանաւոր քաղաքական իշխանութիւն մը բանեցուց։ Բայց Հայք ժամանակիս հոսման ուղղութեան անզգայ չը մնացին, և որոշուեցաւ եկեղեցւոյն քաղաքականութենէ անջատումը։ Իրենց Պատրիարքն այնչափ սահմանեցին մինչև որ անիկայ զուտ քաղաքային իրաւունքները յանձնեց՝ ապատակամ ընտրուած ազգային խորհրդոյն, որ տասն երկու աշխարհական անդամներէ կազմուած է. տեսակ մը ժողովրդական կառավարութիւն, որ շատ շուտով եկեղեցական վճռոյ և որոշմանց բացարձակ ազատութիւնն ու խստութիւնը վերցուց, և այն իրաւունքները, զորոնք Եւրոպական պետութիւնք եկեղեցական իրողութեանց վրայ կը բանեցնեն, ամենակատարեալ կերպով յանձն կորզեց։ Այս փոփոխութիւնը նախափորձ մի է պետութեան մէջ կանգնելու։ Ասոր վրայ աւելցնելու է նաև, որ ինչպէս Յունաց՝ այնպէս ալ Հայոց մէջ նուիրապետութիւնը հաստատութիւն մի է, որուն վախճանն է խեղճ ժողովրդեան փաշաներէն թողուած սակաւաւոր դրամը գրաւել։

Վերջապէս Հայոց ապագան ի՞նչպէս պիտի ծագի . . . ։ Ըստ կարելի երևութին շատ մութ, եթէ այն մոլեռանդն ցասումը որ զՔռանիայէն ու Ալբանիայէն դրդուեց, այն բիրտ աւազակաց խումբերուն ալ անցնի, որոնք աւազակութեան ու սպանութեան ոգւով վառուած Ասիացի Հայ ժողովուրդը չըջապատած եւ հոն հոս ի գործ դնեն։ Հայք իրենց յատուկ անսասան համբերող ոգւովն այս նոր թշուառութիւնն ալ կ'անցունեն. և այն ատեն կը մնայ միայն այն խնդիրը թէ Ցաճկաց վերջն ի՞նչ ըլլալու է։

Եթէ ասոնք մէկ սերունդ ալ կամ աւելի Բոսփորոսի քովը նստին, այն ժամանակ Հայք Եւրոպական Ցաճկաստանի մէջ իրենց թիւն ու ըստացուածքը յաճախած՝ յառաջանած պիտի, երկնելով իրենց հին հայրենիքը ունևոր դաղթականներ, որոնք դըպրոցները յառաջացընեն։ Հաւանականագոյնս անոր պիտ'որ հասնին որ կարգաւոր յօրինուածութեամբ մը դնոյ առնուն Հայաստանի Ցաճկական ստացուածները, մասն մասն բաժնեն և անոնց վրայ ազգայիններ բնակեցընեն։ Վերջապէս ասոր վրայ ալ մտածելու են որ պէտք չեն գոհ ըլլալ միշտ միայն իրենց հին գրուածքները նորէն տպագրել տալով, այլ իրենք զիրենք եկեղեցական մատենագրութենէն ազատ կացուցանել, և ամեն նոր լեզուաց մէջէն ամէնէն լաւագոյնները Հայերէնի թարգմանել և ժողովրդեան հաղորդել։

Աննահանջելի են հիմայ վարչութեան և իրաւարարութեան նորոգութիւնը, և այս՝ Ասիոյ ուրիշ ամեն ժողովրդոց մէջէն ամենէն աւելի յօգուտ կը ծառայէ Հայաստանի արհամարհուած գեղջուկին ու անասնաբուծին։ Պէրլինի դաշնադրութեան 61 րդ յօդուածն այս խնդիրը կը բովանդակէ. "Բարձրագոյն Դուռը կը պարտաւորէ ինքզինքն առանց յապաղման գործադրելու այն լաւ նորոգութիւններն ու կերպարանափոխութիւններն ալոց կը կարօտին Հայերէ բնակուած գաւառներն. և իրենց ապահովութիւնը Քիւրտերէն ու Չէրքէզներէն ապահովցնել։ Ինքը, ժամանակ մը գործադրուած կարգաւորութեանց վրայ տէրութեանց ծանօթութիւն պիտի տայ„։ Այս կերպով ամեն վեց պետութեանց իրաւունք տրուած է ոչ միայն առաջարկութիւն ընել՝ այլ նաև խառնըւիլ (գործադրել տալ)։ Այս պարա-

...քըն ամենէն աւելի Անգղիոյ վրայ կընայ, որ իւր՝ Ցանկի հետ դաշնադրութեան համեմատ անոր պաշտպան տիրուհին եղած է ։ Ուրեմն պէտք են անմիջապէս խմբակցութիւններ կազմել, որոնք աւազակարգաց ժողովուրդը ստնձի տակ բռնեն ։ Բայց որովհետեւ ոստիկանութեան մը զօրութիւնն անբաւական, իսկ զինեալ բանակ մը շատ ծախքի դուռ է, անոր համար հիմայ կամ ոչ հարկ է ազգային պահապանաց գունդ մը կազմել, և Հայերն 'ի կարգին չարել։ Այս միջոցս իրենց շատ օգտակար է, ձեռւընին զէնք, դարձեալ պիտի տալին եթէ այլ պատերազմիլ ու մեռնիլ։ Բայց որպէս զի ըսուած՝ Քրիստոնէից Մահմետականաց հետ քաղաքային հաւասարութիւնը, արդար տրոց բաժանումը և ճշմարիտ դատաստանական մը արդեամբ 'ի գործադրութիւն գայ, հարկաւ ձեռք պիտի զարնուի այնպիսի կարգաւորութեանց որպիսի են հետեւեալները ։ Ստորին դատարանները ժողովուրդէն ազատութեամբ ընտրուած դատաւորներէ կազմուին. իսկ բարձրագոյն դատարաններուն մէջ նաւպայիք ալ մնան ։ Դրամական վարչութիւնն Անգղիացւոյ մը յանձնուելու է. Դուռն՝ երբ կուսակալ մն անձը դնէ որ Անգղիացւոյ հաճոյական է, որոյ պարտքն ըլլայ միտ դնել որ ստորին պաշտօնեայք ծանուցեալ դրամամուտներէն, վաշխառուներէն և խաբեբաներէն չյափշտակուին ։ Ցակաւին երկար ատէ պիտի Ցանկաց մէջ պաշտօնեայներ դնելու կարողութիւնը, որոնք հանճարի ու աչալրջութեան հետ արդարացի միտք ալ ունենան ։ Ամենեւին 'ի բաց թողլի չէ ժողովրդական ժողով մը որ ստորին [ոստիկանութեան հետ միացեալ՝ տեղական, իսկ բարձրագունին հետ՝ ընդհանուր հասարակութեան էրողութեանց վրայ ըստ կարգի խորհի թէ ո՛րպէս ջրմուղներով երկիրը ջուր բերուի, ճանապարհներն ու կամուրջները շինուին, և երկրին բերքերուն արտահանութիւնը ապահովուի ։ Եթէ առաւ գիւ այսպիսի կարգաւորութիւններ 'ի գործ դրուին, այն ժամանակ Միջերկրական ծովուն այնչափ պայքար կղզեաց և արգասաւոր ծովեզերեաց քովը Հայաստան Ցանկաստանի ուրիշ անեն գաւառներէն յառաջ և առաւան ծաղկելու վիճակի մէջ կը մտնէ,

Բայց եթէ այս մօտաւոր տարիները իւրեն այնպէս դաւնայլն, որ բանական զօրութիւն մը պՑանիկը փոքր Ասիա մէջ, այն ժամանակ Հայ ժողովրդեան կը մնայ միայն ցերկիւս յօժնութիւն կարգալ՝ ոչ Ռուսական, ոչ Անգղիական զէնքը կրնայ զինքն ըստ բռնակալին պաշտպանել ։ Իւր ապաւէնը միայն լեռները կրնան ըլլալ. սակայն նոյն իսկ հոն Հայք իրենք զիրենք կը բռնեն ։

Այլ եթէ Ցանկիներն այն ժամանակէն յառաջ մերժուին և ըլլան անկարող, Հայոց ուրիշ վտանգ մը կը սպառնայ, այս է բախանգակ Հայաստանին Ռուսական ըլլալը ։ Բայց նոյն իսկ այս դիպաց մէջ Հայոց քաջութիւնը չի խորտակիր ։ Նոյն միջոցին կը բացուին իրեն համար շատ աւելի տեղեր, իբր պաշտօնակալ, զօրավար, բժիշկ, ուսուցիչ և խմբագիր, դեսպանական պաշտօնեայ, ատենաւոր, վաճառական և արհեստաւոր ։ Միայն բարձրագոյն կրթութեան տէր անձինք թերեւս Ռուսական բարձրագոյն ատեանաց մէջ կորուսին։ Բայց մեկայներուն համար կը մնայ հին ազգային ու եկեղեցական միութիւնը 'ի զօրութեան իբրեւ ։ Թերեւս այս միջոցին Սեւ ծովուն եզերաց չորս կողման երկիրներուն վրայ, ուր արդէն այսչափ բազմաթիւ են, Հայաստանի պէս ջանան պիտի իրենց աճումն ու լաւագոյն վիճակը շատցնելու, ամբացնելու և վերջապէս Հայք ըստ իրենց քաջարութեանը, ըստ իրենց ազգայնութեան ադւոյն պինդ զօրութեան կենդանի գիտցմանցը, ըստ իրենց աւանդային հաստատ հաւատոյն, նոյն իսկ Ռուսական պետութեան ու գինտոյ դեր 'ի վերոյ կըլլան, ըստ նախնի կրթեալ ժողովրդեան որ տակաւին միշտ նոր, միշտ հզօր է, ինքնահաւանութեան որ Ռուսաստան իւր զինուորական ու քաղաքական կարգն ու կանոնը հազիւ անցած դարուս մէջ առած է. և երբ թէ 'ի պատուիրելոյ և ամենէն աւելի Գերմանական զօրութեամբ,* և թէ այն ժամանակէն վեր Ռուս ժողովրդեան մէջ չդանուեցաւ առաջ և հզօր զարգացում մը, և թէ ընդհակառակն շատ աւելի և մանաւանդ ընդարձակ պետութեան ծոցին մէջ իսկ երեւան ելան քանի մը վատառողջ ախտի նշաններ ։

* Այս տողերուն իմաստը չկրցինք հասկնալ ։ Ծ. Խ.

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտրա 31 մայիս.

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ Միջերկրականի Անգղիական նաւատորմէն զրահաւոր մ'և ուրիշ երեք պատերազմիկ նաւեր Պիրէան եկեր են ։

Օտեսա 31 մայիս.

Զօրը Լիվատիայէն մեկնիլն հինգշաբթի աւուր թողուց ։

Փարիզ 31 մայիս.

Տէպա լրագիրը Վիէննայէն քաշուած հեռագիր մը կը հրատարակէ՝ ծանուցանող թէ Հելլենական խնդրոյն վրայ Գ. Վատինկթօնի Եւրոպական տէրութեանց ղրկած նոր շրջաբերականը Ռուսիոյ Անգղիոյ և Գերմանիոյ հաւանութիւնն ստացեր է և Աւստրիոյ ու Իտալիոյ ալ հաւանութիւնն անշուշտ պիտի ստանայ ։ Յիշեալ շրջաբերականին համեմատ՝ Կ. Պոլսոյ մէջ դեսպանք նոյն ձեւով բայց դատարար պիտի միջնորդեն Բ. Դրան քով ։

Այս առաւօտ հասած հեռագիրք

Փարիզ 1 յունիս.

Հանրապետութեան նախագահն այս առաւօտ Մոնթէնէկրոյի իշխանն ընդունեց։

Քաթանա 1 յունիս.

Էտնա լեռան բռբոքումը կը շարունակէ աւելնալ ։ Հրաբուխէն վազած լաւան մինչեւ 17 քիլոմէթրօ տեղ քալած է ։

Բետրպուրկ 1 յունիս.

Կայսերական հրամանագիր մը վերջին Արեւելեան պատերազմին ծախքը գոցելու համար 300 միլիոն րուպլիի երկրորդ փոխառութիւն մը կը հրամայէ երկրէն ։ Այս փոխառութիւնն 100ին 5 տոկոս պիտի վճարէ և 49 տարուան մէջ պիտի հատուցուի ։ Ստորագրութեան գինն է 92 ու կէս ։

Ֆիլիպէ 1 յունիս.

Ընդհանուր անօրէնութիւնը կազմուեցաւ ։

Վիթալիս զօրավարն և Գ Շմիտն զատ՝ բոլոր անօրէնք Պուլղար ազգէ Օսմանեան հին պաշտօնատարներ են ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայրաքաղաքիս Գաղղիական դեսպան Գ. Ֆուրնիէ, որոյ Մարսիլիայէն ուղղած իրիկուն մեկնիլն հեռագիրը ծանուցած էր, Աթէնք պիտի հանգչի և քանի մ'օր հոն կենայ. հետեւաբար երկու շաբաթէն միայն պիտի կրնայ մայրաքաղաքս հասնիլ։

Մայրաքաղաքիս Իտալական դեսպան Քօրթի կոմսն, որ Պրուսա գնացած էր, երէկ մայրաքաղաքս վերադարձաւ ։

Կը հաւաստեն թէ կառավարութիւնը տրամադիր է Կրետէի կուսակալ Ֆօթիատէս փաշային խնդիրն ընդունիլ, այսինքն յիշեալ կղզւոյն մաքսական եկամտից մէկ մասը տեղական վարչութեան թողուլ ։

Պելճիոյ կառավարութեան կողմանէ մայրաքաղաքիս դեսպան անուանեալ Գ. Պորթօլէճ՝ երէկ Վառնայի շոգենաւով Կ. Պոլիս եկաւ, և այսօր Բ. Դուռը պիտի երթայ Մեծ-Եպարքոսին ներկայանալու ։

Ասկէ առաջ ծանուցած էինք թէ ելեմտից բարուքման յանձնախումբը կառավարութեան ծախուց մէջ խնայողութիւններ ընելով, այլ և այլ պաշտօնատանց յատկացեալ դրամները նուազեցուցած էր, և թէ պաշտօնատուներէն անանք բողոքած էին այս անօրէնութեան դէմ ։

Ճէրիտէի Հավատիս կը ծանուցանէ թէ բողոքող պաշտօնատուներն Սպարապետական դուռն և Արտաքին գործոց նախարարութիւնն են։ Սպարապետական դրան յատկացեալ տարեկան 4 ու կէս միլիոն ոսկին՝ 3 միլիոն 100 հազար ոսկւոյ իջուցուեր է. արտաքին գործոց նախարարութեան ծախքն ալ 384,000 ոսկւոյ իջուցուեր է ։

Կ. Պոլսէն մայիս 19 թուով Ֆրանսական լրագրաց քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Բ. Դուռը Պէրլինի դաշնագրութեան 23րդ յօդուածին համեմատ Եւրոպական Թուրքիոյ գաւառաց մէջ գործադրուելիք բարենորոգմանց խմբագրութեանը կոչեսպի ։

Աթէնքէն մայիս 23 թուով քաշուած Հավասի հեռագիր մը լուր կուտայ թէ Թեսալիոյ մէջ Ֆանարի բռնած տեղն Յոյն ապստամբաց և Օսմանեան զօրաց միջեւ սաստիկ կռիւ մ'եղեր է, և ապստամբաց ... և 60 ապստամբք սպաննուեր են ։

Մանասթըրի կուսակալ Ղազի Ահմէտ Մուխթար փաշայէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Մանասթըրի զօրաբաժնէն գունդ մը զօրք, Պուլղար ապստամբաց հետ կռուելով, Պուլղարք կատարելապէս յաղթուեր և 14 մարդ կորսնցեր են ։

Կ. Պոլսէն մայիս 23 թուով քաշուած Ռէօյթէրի հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ֆիլիպէի մէջ տեղական իշխանութիւնն Արեւելեան Ռումելիի ազգային զինուորութեան մէջ Մահմետականներն ալ ընդունիլ և արձանագրել սկսելով, յոյս կայ որ այս եղանակաւ Պուլղար ժողովրդեան և Նահանգին Մահմետականաց միջեւ տիրող ատելութիւնը կը մեղմանայ ։

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

ՀՐԱՆՏ ԱՍԱՏՈՒՐ

ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՆԵՐՇՆՉՈՒՄՆԵՐ

Կոստանդնուպոլիս. Տպագրութիւն Աչճեան և ընկեր. 1879. — Երեսք 71 վեշտասանածալ.

Եթէ անաչառ քննադատը անոնք անոր դարանի ալ նմանցնել ուզէն, բայց միշտ սոյգ է թէ այն անոնք բնութիւնն ալ կ'ողոքի երբ մասզոչ և փափուկ առարկայի մը գիմաց գտնուի. գոնէ այսպէս կը պատմեն բնական պատմութեան վիպասանները ։ Պէտք է ուրեմն գիտնալ թէ «Պատանեկան ներշնչումներ» մատենիկ գրքոյկին հեղինակն չափահաս անձ մը չէ որ իւր անցեալ ժամանակաց յիշատակներն 'ի լոյս կընծայէ, այլ նոյն ինքն պատանի մի է տակաւին, որ իւր խօսից համեմատ (երես 54) հազիւ եօթնևտասնամեայ է. և այդ հասակին մէջ պատանիք սովորաբար հազիւ թէ երկրորդական ուսմանց ընթացքը կրնան աւարտած ըլլալ. իսկ հեղինակ ըլլալու կարողութիւնն աւելի ուշ կ'ստանան որք ուսումնական ասպարէզին մէջ են ։

«Պատանեկան ներշնչումներ» ըսուած գրութիւնք տաղն և չորս խարմէ անկախ և ըստ դիպուածոյ առթից պատրաստուած բանաստեղծութիւնք կամ քերթուածք կամ՝ նամակք են, յորոց մեր Պատանի Հեղինակն ութ հատը 1877ին և վեցն 1878ին, տակաւին հնգետասանամեայ և վեշտասանամեայ եղած ատեն գրած է, որ է ըսել այն տարիքին մէջ՝ երբ մարդ հազիւ թէ կրնայ ըսել թէ «Ես այլ եւս տղայ չեմ» ։

Ցանուցչաց դրութեանց հինգը միայն չափով է. իսկ մնացեալ բոն արձակ ։ Աւելինները գաղափարաց ոչխարին տրդեւկ են, և հեղինակին տարիքին յարմար. իսկ մէջինները մէջ իմաստասիրական և բարոյական ծանր նիւթեր ալ կը պարունակին (օրինակ իմն, յերես 48), զորս հեղինակը կրցած է բացատրել այնպիսի ընդարձակութեամբ գաղափարաց, որ հասակակից պատանեաց մէջ չյամեն ... տեսնուած չէ. բայց դո՛նէ սխրաբար տեսնելու բաղդը չեմք ունենար ։

Ինչչափ որ ալ ուզէ ոք ենթադրել թէ հետեւողութիւնն ու թերադրութիւնը կրցան պատանի հեղինակին երկու թեւեր ըլլալ որով կրցաւ մտաւորական յառաջադիմութեան բարձունքը սլանալ, բայց հետախոյզ քննադատը կը տեսնայ ինչ որ գրողին սեփական է, և այնչափ աւելի սաստկութեամբ, որ սեփհական արդեանց քով կը նկատէ սեփական թերութիւնները ։ Ինչչափ որ ալ անողոք չըլլալու պարտք զգամ, չեմ կրնար լռել թէ Գ. Հրանտ Ասատուր յայտնապէս կը փոյթէ թէ իւր «ներշնչումներն» իրաւցնէ «պատանեկան» են, վասն զի պատանեաց սովորական եղող այնամեւ կը տիրէ մեծ գաղափարներ, ընդհանուր զգացմունքներ, բարձր զգացմունք խոր ու խոր յարել, ուսմանց ... ցանկալը ։ Կը տեսնէ այդ թերութիւնը չիչակալել, վասն զի այն կ'արդարացնէ գրողին մանկութիւն և հեղինակը, և այդ թերութեան վրայ հիմնելով կրնամ ըսել թէ Գ. Հրանտ Ասատուր ատայեալ ունի այն մտաց ուժը, այն սրտի զգածմունքը և այն հոգեկան կարողութիւնները, որովք պատանի մի ատոմ աւեն կրնամք ըսել թէ «Աս մեծ և կարող մարդ մը պիտի ըլլայ» ։

Թերեւս անոնք որ այդ ուշիմ պատանին առաջուընէ ճանչցած են, ինչուան հիմայ այն դատաստանն ըրած են. իսկ անոնք որ այդ բաղդն ունեցած չեն, ինչպէս և ես, «Պատանեկան ներշնչումներուն» ընթերցանութենէն կ'առնեան ինչ որ անձնական քննութեամբ կրնային իմանալ ։

Գ. Հրանտ Ասատուր ունի, նորէն կը կրկնեմ, այն յատկութիւններն որ գիծ բարձրր ընելը կը բաւեն, և կրնան հաւատալ թէ աւելին ալ կարող պիտի ըլլայ երբ ժամանակը, հրահանգը և փորձառութիւնը ընձեռեն իրեն ինչ որ ինչուան հիմայ հնար չէր որ ունենար ։ Իւր նախաբանին մէջ ինքն իսկ կ'ըսէ. «Այդմեան փորձառութիւնն իսկ բաւ է

Բժշկական դպրոցին (Թըպպիյէ) տարեկան քննութիւններն այսօր պիտի սկսին ։

—

Ոստիկանութեան Նախարարութիւնը, մայրաքաղաքիս Հելլենական հիւպատոսարանին հետ համաձայնելով, 13ի չափ Հելլէն չարագործ արտաքսեց մայրաքաղաքէս ։

—

Վաղըմ լրագրինտուած տեղեկութեանց նայելով, կառավարութիւնն որոշեր է մայրաքաղաքիս ծովեզերաց վրայ ծովափներ (ըըխթըմ) շինելու գործը Գաղղիացի Պ. Տիւսօ Եղբարց յանձնել, որք՝ ինչպէս յայտնի է՝ արդէն Զմիւռնիոյ ծովափները շինած են ։ Տիւսօ եղբարք Գիրէճ—գափուէն և Սիրքէճիէն մինչև կամուրջը ծովափ պիտի շինեն նըսուի թէ արքունի նաւարանն ալ երկու կամուրջներուն մէջ տեղը Ղալաթիոյ և Կ. Պոլսոյ ծովեզերաց վրայ ծովափ պիտի շինէ ։

—

Շաբաթ օրը Թաթար դաղթականն մ'ինքզինք Եէնի-Ջամիի մինարէէն վար նետելով մեռաւ ։

—

Մայիս 26ին գիշերը, Մոսկուայի ստակմանութիւնը չնորհքով հագուած երկու կին բռնեց, որք փողոցաց անկիւնները խուսփայող յայտարարութիւններ կը փակցունէին ։

—

Աղէքսանդր կայսեր կեանքը դաւաճանելու փորձ փորձող Սօլովիէֆի դատաստանը կը շարունակէ պատերազմական ատենի մ'առջև և քանի մ'օրէն դատապարտութեան վճիռը պիտի արուի, եթէ արդէն չէ տըրուած ։ Սօլովիէֆ բնաւ խոստովանութիւն չէ ըրած, և այս ոճիրը գործելուն շարժառիթներն և իւր մեղսակցաց անուններն յայտնել չէ ուզած ։

—

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
ԵԶԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷ

(Լատինացւոց Պէնաքիտայ տունն սպաձաււ, այսօր Պօրսան գոց է ։)

Ռուձլիի երկաթուղի	փր.	47,
Թղթադրամ	մր.	1130

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ

Անգլ. ոսկի	դր.	109	30
Նաբօլէոն ոսկի	»	87	25
Խմէլիոսլ Ոսկի	»	90	8
Պըրլիա	»	51	45
Մէճիտիէի տարրերութիւն	»	6	16
Հինգ նոց »	»	15	
Պղինձ	»	169	

ԱԶԴԱՐԱՐ

Ինչպէս որ շաբաթ օրը ծանուցեր էինք, Գեր. Խրիմեան սրբազանի պաշտօնին վաւերացման խընդրոյն համար նոյն օրը ժամը չորսին միջոցները Գեր. Խորէն Նար-Պէյ և Գրիգորիս սրբազանները, Միքրեան Գեր. Տ. Ցովհաննէս, Խոչատեան Արժ. Պօղոս վարդապետ, Ալթունեան Տիւրրի Առաքել, Պէյլիկճեան Սահփան և Տ. Ներսէսեան Խաչատուր խան էֆէնտիները Քարա-Քէհեասի Ֆըրնկեան Աբրահամ էֆէնտին իրենց հետ ունենալով Բ. Դուռը գնացին և Թէշրիֆաթճիին (արարողապետ) սենեակն հիւրընկալուեցան ։

Պահ մը յետոյ Մեծ-Եպարքոսը Բ. Դուռը գալով երբոր պատգամաւորութեան գալուստն իրեն ծանուցին, Ն. Բարձրութիւնը նոյն օրը չը կրնալով իւր ներկայութեան ընդունիլ պատասխաներ է որ երեքշաբթի օրը վերստին Բ. Դուռը գան ։

Այն յայտարարութեան վրայ պատգամաւորք մեկներ են ։

—

Կը լսենք թէ Լրագրոյ խմբագիր Թիւլպէնտճեան Նիկողոս էֆէնտին Քարբերդի կողմէ այս անգամ երեսփոխան ընտրուեր է ։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
ՆԱՄԱԿ Ի ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԷ
(Շար. և վերջ տես Թիւ 2329)

Ներկայ Հայերիս մտածմանց առարկաներից մինը եւ պէտք է լինի և այն հարցը որ ուսումնիք հնարքներ և միջոցներ գտնել, որ ոչ թէ միայն Հայաստանի բնակիչները իւրեանց տեղերը մընան, այլ թէ շատ տեղերի Հայերը եւ որք թշուառ դրութեան մէջն են և Հայութեան կեդրոններից հեռացած գաղթեցնել դէպ ի Հայաստան ։ Այդպիսի կորած տեղերն են Պարսկաստանի խորքերում ցրուեալ բնակած Հայերը, նոյնպէս Հունգարիայումն, Կալիցիայումն և այն տեղերում, ուր հողերի պակասութիւն են զգում ժողովրդները ։ Նախ քան մի մեծ ընկերութիւն կազմել և դրամ հաւաքել Հայաստան գաղթեցնելու նպատակաւ, հարկաւոր է ամենայն կերպ աշխատել, որպէս զի Հայաստանում եղածները հարկաւորութիւն և բնտիրողականութիւն չունենան գաղթելու իւրեանց երկրից ։ Դորա համար հարկաւոր է, որ նոքա գործ և փաստակ ունենան իւրեանց երկրում։ Մի մեծ վաճառականական ընկերութիւն շատ տեղերի Հայերից կազմուած և օրինաւոր դրամագլխով կարող էր լաւ գործ անենել։ Թող մի քանի հաւատալի մարդիկ Ձեր Պօլսում դլուխ կինեն այդ գործին, ծրագիր շինեն և հրաւէրք կարդան լրագիրներով ։ Ընկերութիւնը կարող էր սկզբից մի քանի մասնագէտ անձինք ուղարկել Հայաստան պտտելու, տեղեկութիւններ հաւաքելու, թէ արդեօք Հայաստանի ո՞ր քաղաքներում և ի՞նչ տեսակ գործարաններ կարելի էր շինել և հաստատել, թէ արդեօք ի՞նչ բերքեր և նիւթեր կարող էին վաճառահանութեան պէտք ածել եւ եւ ։ Հարկաւոր էր որ բաժանորդական գինը փոքր լինէր. ցանկացողները կարող էին մի քանի բաժին վեր առնել ։ Եթէ բաժանորդական իւրաքանչիւր մի բաժին 100 ռուբլի լինէր, մի հազար Հայերի մասնակցութիւնը կը գոյացնէր 100,000 ռուբլի, որ մի օրինաւոր մայր գումար կը լինէր—օրինաւոր գործի համար ։ Ես, Ձեր նուաստ ծառաս, պատրաստ եմ մի բաժնի ստորագրութիւնը ընդունիլ, որպէս զի իմ առաջարկութիւնս լոկ խօսքով չլինի ։

Ես այսքանս կարողացայ գրել Ձեզ, Պ. խմբագրապետ, կը խնդրեմ, որ Դուք այս խնդրի առիթով ուրիշ բազմակողմանի և խոհեմ դատողութիւններով զարգարէք այս առաջարկութիւնը ։

* * *

Հաստատ աղբիւրից իմացուեցաւ որ մեր Կաթուղիկոս Հայրը՝ մեր դրամները չը վատնելու ազգաս՝ խնդրած է մեր կառավարութենէն, որ եթէ որ և իցէ հոգևորական անձ Ռուսաստան գայ ազգային պիտոյից համար դրամ հաւաքելու, ստակմանութիւնը նորան ձերբակալէ և ետ ուղարկէ ։ Իսկ Աստրախանի Ռուբինեանը նոյն իսկ Կաթուղիկոսի հրամանով գնացել է Ղարաբաղ՝ ժողովրդեան դրամները հաւաքելու ։

Բ——————տ

—

... Խմբագիր Տէր.

Անցեալ մարտ ամսոյ 16 ին կէսիկ փաշայի Օսմանիէ թատրոնը 'ի նպաստ Սերաստիոյ Սենեքերիմեան ընկերութեան տրուած թատերական ներկայացման յետագայ հաշուեկշիռը հրատարակելու չնորհ ընելնիդ կը խնդրենք ։ Ի դիմաց մասնախմբին

16 մայիս 1879 Նախագահ
Ղալաթիա Սերովբէ Կէ-ըլէնկեան

ՄՈՒՏՔ

Թղթադրամով ծախուած տոմսակներէն 12,485, 700էն ոսկւոյ վերածեալ	1784
Ոսկեդրամ հասոյթ	8104
Գումար	9888

ԵԼՔ

Թատրոնին վարձք և այլ և այլ ծախք թղթադրամ 9475, 700էն ոսկւոյ վերածեալ	1354
Յայտարարութիւն, տոմսակ, պահարան, թուղթ, եւ	207
Նպաստ	1640
Պատրաստ դրամ, որն որ ընկերութեան գանձապետին յանձնուած	6687
Գումար	9888

ԱԶԴ

Հայկական կրթարանի անօրէնութիւնն Ազգ. Սահմանադրութեան ժթ. Յարեգարձի հանդիսին իւր սանուհեքը մասնակից ընելու և մանաւորապէս՝ Ս. փ. Հիւանդանոցին նըպաստ մը հայթայթելու նպատակաւ՝ յառաջ չդրեմաւ մը փորձած է Շիրքէթի-Խայրիէ յի ընկերութենէն։

Շողենաւին երթևեկութեան ժամերն, տոմսակաց գինն և այլ ծանօթութիւնք նշանակուած են նոյն իսկ տոմսակաց վրայ, որ կը գտնուին հետևեալ տեղերն ։

Կ. Պօլիս, Պահճէ-Գաբու, Սուճի Պ. Պօղոսի խանութը ։

Ղալաթիա, Գօմիսիօն խանի դիմաց, Սեղանաւոր Կիւլեան Ցակոբ էֆ. ի խանութը, թիւ 5 ։

Պէշիկթաշ, Բաշա-Մահալլէսի, Ֆէնճի Ցովսէփ ազային խանութը ։

Օրթաքէօյ, Մաղաղաճի Բարթամ աղայի ձեռամբ ։

18 մայիս 1879 Տնօրէն
Օրթաքէօյ Հայկ. կրթարանի
Ց. Գ——————

—

Ռումէլիի երկաթուղեաց 56րդ վիճակահանութիւնը յունիս 1ին (ըստ Ն. Տ.) կատարուելով՝ հետևեալ թիւերը պարգև շահեցան ։

Պ——— շ——ղ Բ———.

Թիւ	Ֆրանք	Թիւ	Ֆրանք
215583	300000	112527	1000
1799030	25000	112529	»
677330	10000	193451	»
1226640	»	223963	»
539682	2000	324052	»
681209	»	430832	»
796593	»	472316	»
1220943	»	472318	»
1316174	»	498390	»
1800859	»	675765	»
49596	1250	677328	»
343521	»	750487	»
343523	»	750488	»
528171	»	759274	»
1204433	»	865087	»
1220945	»	889108	»
1316171	»	1028310	»
1316175	»	1194533	»
1531413	»	1211579	»
1888882	»	1525682	»
1963673	»	1548464	»
1963674	»	1668080	»
32135	1000	1784886	»
75141	»	1888881	»
75144	»	1905247	»

—

ԹԱՏՐՈՆ ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ
ԲԵՐԱ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ

1879 մայիս 24 հինգշաբթի գիշեր ժամ 2

Ա——— Կ——— Ն———

Ի ՆՊԱՍՏ
Տ. ԱՐՈՒՍԵԱԿ ՊԷՉԻՐՃԵԱՆԻ

Տնօրէնութեամբ պատուաւոր մասնախմբի մը

—

ՄԷԴԷԱ

Ողբերգութիւն յերիս արարս

Թարգմանութիւն Թ. Թէրզեանի

—

Ի պատիւ Տիկին Արուսեակ Պէզիրճեանի պիտի երգեն

ԼԷՊԼԷՊԻՃԻ ՀՕՐՀՕՐ

Տ. Լ. Աճէմեան, Տաճկերէն լեզուաւ

ՍԻՆՆՕԼԷ

Օր. Մ. Սիրանոյշ Գաղղիերէն լեզուաւ

ԳԷՇ ԱՏԵՆ

Պ. Տ. Սանճագճեան, Տաճկ. լեզուաւ

—

ԻԼԱՆ

Իւսկիւտար իսկէլէսինտէ չայիր անպարը իժթիսալինտէ վագը քիւչիւք թիւթիւնճի սուքաղընըն սոմ մէճիտիյէ իկիրմի ղրշ հիսապը իլէ չէհրիյէ իճարը եէթմիշ ղրշա օլարաք, պիր սէնէլիյինին իսթիճարընա թալիպ ղուհուր իթմիշ վէ մայիսին իկիրմի իքինճի բազար իրթէսի կիւնիւ միւզայիտէսինին իճրասը մուքարրէր պուլունմուշ օլմաղէ թալիպ օլանլարըն Տարը Շուրայէ կէլմէլէրի ։

19 մայիս 1879

Պազը Սէրասքէրի

—

ինձ, որպէս զի խորխուսէ զիս իմ այս անձուկ ձեռնարկի մէջ, ուր գուցէ յաջորդներն կարևորագոյն աշխատանքներ »։ Հեղինակն այդ վարձատրութիւնը կատարեալ ունի, և ամենայն ոք կրնայ վկայել թէ իւր ձեռնարկը անշահ չէ, վասն զի ազգային համար նշանակութիւն մի ունի. իսկ աւելի կարևոր աշխատանքները պէտք չէ որ ջ——ցեի ներքև թողու, այլ դպրոց կրթականներու փութայ ։ Եւ եթէ ծանր չերևար իրեն փորձառութեան խորհուրդ մը, համարձակաբար կ'ըսեմ մեր Պատանի Հեղինակին. Դու տակաւին կը գտնուիս այն հասակին մէջ, ուր ամենայն ինչ փայլուն է և գեղեցիկ և բանաստեղծական. չըլլայ թէ ամենայն ուժով այդ ստեղծութեանց յարիս, որ հոգւոյն չը տիրիս՝ երբ բուն իրականութեանց գիտութիւնն ունենաս ։ Որովհետև հասակդ կարողութենէն վեր ծաղիկներ կը ցուցնես, նայէ որ կարող ըլլաս փաղաքնս պտուղք զարդարել զքեզ, և չըլլայ թէ կանխափթիթ ծաղկունք խամրեցնեն մտաւորական կարողութեանցդ փափուկ բոյսերը ։

Այս են, Պատանիդ ուշիմ, անձի մը զգածմունքն, որ զքեզ չճանչնալով զքեզ սիրել սկսաւ ։

Կ'ուզեմ իսկ յիշատակել տառէն թէ Պ. Հրանտ Ասատուրի անունն սկսած է երևիլ արդէն ազգօգուտ ընկերութեանց ձեռնարկներուն մէջ, որովք կ'իմանամք թէ արդեամբ և ճշմարիտ ազգային բարւոյն համար աշխատելու հարկն ալ զգացած է մեր Պատանի Հեղինակին սիրտը ։

Հարկ էր քանի մը խօսք ալ աւելցնել հայկաբանութեան ոճոյն վըրայ, զոր չեմ կրնար ընդունիլ և գովել, մանաւանդ որ այնպիսի կէտեր կան, որք ուղղակի հայկական լեզուին ոգւոյն չեն յարմարիր ։ Սակայն այդ ոճոյն պատասխանատուութիւնը չեմ կրնար դնել ուղղակի Պատանի Հեղինակին վրայ ։ Գուցէ երբ յառաջանալով կարող ըլլայ անձնական ընտրութիւն ընել, ինքն ալ փոխէ իւր ոճը. միայն թէ յառաջընթաց վարժութիւնը բոլորովին իսկ իւր ճաշակը կերպարանափոխած չըլլայ ։

ՏԻՐԱՑՐ

Advertisements referring to British or American Goods, etc., are exclusively received for this Paper at
EUG. MICOUD'S Foreign Advertising Agency 139—140, Fleet Street, London.

ՋԵՐՄԻ ԴԵՂ

Տօքթոր Այէրի ջերմի դեղը ամեն ու խյէ տեսակ ջերմ խոկոյն կը բժշկէ․ չկայ դեղ մը որ աւոր չափ օգտակար ըլլայ ջերմի․ ջերմ բռնողները պարապ տեղը կը տանջուին քանի որ աս դեղը կայ, պէտք է որ անմիջապէս անկէ գործածեն։ Արդէն Պօլսոյ և գաւառներուն մէջ ճանչցուած է աս դեղը ու անով բժշկուողները գիտեն անոր յարգը։ Նախ ուժը տրամի չափ հինգ և-ու խմելու է երբե մաքրողական դեղ ու ետքը աս ջերմի դեղէն (ջերմը չբռնած) օրը չորս անգամ մէյմէկ անուշի դըգալ ջուրի հետ խառնելով խմելու է, անմիջապէս կանցնի։ Տղայոց աւելի քիչ տալու է․ կը ծախուի Կ․ Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ ՎԷՅ

ԹԷ ՈՐ ԱՄՈՒՍՆԱՑՆԵԼՈՒ ԱՂՋԻԿ ՄԸ ՈՒՆԵՆԱՅԻ

Ամեն Հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի մէկ քառորդ մեճիտ գնով։

ՄՏԱՄԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

ԸՍՏ ԲԷԼԻՍԵԻ

(Մայրենի ոճ)

ՄԱՍՆ Ա․

Դիտողութիւնք երաց և եռեաց

Օրինակք և նիւթք բերանացի և գրաւոր հրահանգաց 5էն 8 տարեկան տղայոց համար․

Թ․ Թէրզեան

Իւր տեսակին մէջ նոր բայց խիստ կարեւոր գործ մ'է, որով մեծարգոյ հեղինակը մեր ազգային վարժարանաց մէկ մեծ պիտոյքը լցուցած է։ Ինչպէս անունն ալ կը յայտնէ, տղայոց միտքը խորհրդածութեան վարժեցնելու նպատակաւ շինուած գիրք մ'է, զոր մեր ազգային դաստիարակաց ուշադրութեան կը ներկայեմք։ Գործը 5 մասէ կը բաղկանայ, որք հետզհետէ պիտի հրատարակին։

Կը գտնուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով և Բէրա Մ․ Վէյսի և Մ․ Պօտէնի գրատուններըը։ Գին 1 ֆրանք․

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՐԹԱՐԱՆ

ՆԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Այս անունով տետրակ մը հրատարակուած է Գավաֆեան տպարանէն, և մէկ քառորդ արժաթ մեճիտի կը վաճառի։

Ինչպէս գիտեն ընթերցողք, Հայկական կրթարանն Օրթագիւղի մէջ հիմնեալ և հաստատակաց կրթութեան նախարարութենէն հաստատեալ Գուրգէնեան բարեհամբաւ վարժարանն է, որոյ նպատակին, պայմաններուն, ուսմանց և կանոնաց վրայ մանրամասն տեղեկութիւններ կը պարունակէ վերոյիշեալ տետրակը։

ՆՈՐ ԿԵԱՆՔ

Ե․ ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

Ա․

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼԵԶՈՒ

Ամեն Հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի։ Գին 3 1/2 ղրշ մեճիտ։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ․ Ս․ ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

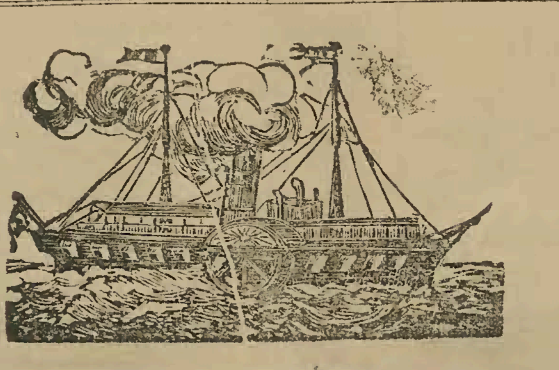

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1879 ՄԱՅԻՍ 14 ՆԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՅԻՍ 31

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Եւրոպական եղերք	Թիւ
10 30	Եէնիմահալլէէն Պէօյիւքտ․ Թար․ Եէնիք․ Ս.Թէն․ Էմիրկ․ Ռ Հիսար, Պէպէք, Արնաւ․ Գուր․ (Աժան գնով)։	28
11	Եէնիմահալլէէն Մէգարըր․ Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկ․ Պօյաճ․ Ռ․ Հիսար, Պէպէք։	32
12	Եէնիմ․ Մէգարըր․ Պէօյիւքտ․ Թարապիա, Եէնիք․ Ս.Թէնիա, Էմիրկ․ Պօյաճ․ Ռ․ Հիսար, Պէպէք։	18
1	Եէնիմահալլէէն Մէգարըր․ Պէօյիւքտ․ Թարապիա, Եէնիք․ Էմիրկ․ Պօյաճ․ Ռ․ Հիսար, Պէպէք։	20
2 15	Մէգար, Պէօյիւք․ Թար․ Եէնիք․ Ս.Թէն․ Էմիրկ․ Պօյաճ․ Ռ․ Հիսար, Պէպէք, Արնաւ․ Գուրուչ․ Օրթագ․ Պէշիկ․	28
3 15	Ռ․ և Ա․ Գավագ, Եէնիմահ․ Մէգ․ Պէօյիւքտ․ Թար․ Եէնիք․ Ս.Թէն․ Էմիրկ․ Պօյաճ․ Ռ Հիսար, Պէպէք, Արնվ․ Գուր․ Օրթագ․ Պէշ։	32
5	Եէնիմահ․ Մէգ․ Պէօյիւքտ․ Թար․ Եէնիք․ Էմիրկ․ Պօյաճ․ Ռ․ Հիսար, Պէպէք, Արնվ․ Պէյլ․ Գուզկ․ Պէշիկ։	18
6 15	Եէնիմահալլէէն Պէօյիւքտ․ Թարապիա, Պէյքօզ, Եէնիքէօյ, Էմիրկ․ Գանլըճա, Ռ․ և Ա․ Հիսար, Գանտիլլի, Արնաւ․ Չէնկ․ Պէյլէր․ Օրթաքէօյ, Գուզկ․ Պէշիկթաշ, Խասգիւղ։	2
8	Ռ․ և Ա․ Գավագէն Եէնիմահ․ Մէգար․ Պէօյիւք․ Թարապիա, Պէյքօզ, Եէնիք․ Էմիրկէն, Պօյաճ․ Ռ․ Հիսար, Պէպէք, Արնաւ․ Գուրուչ․ Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։	20
9 45	Մէգարըրուրնուէն Պէօյիւքտ․ Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկէն, Ռ․ Հիսար, Արնաւ․ Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։	22

Արնաւուտ քէօյէն

Ժամ		Թիւ
11 30	Արնաւուտքէօյէն, Գուրուչ․ Օրթագ․ Պէշիկ․ Գապաթ։	25
12	Արնաւուտքէօյէն, Գուրուչ․ Օրթագ․ Պէշիկթաշ։	23
12 15	Պէպէք, Արնաւ․ Գուրուչ․ Օրթագ․ Պէշիկթաշ, Գապաթաշ։	22
1	Արնաւ․ Գուր․ Օրթագ․ Պէշիկ․ Գապաթաշ։	25
1 45	Արնաւ․ Գուր․ Օրթագ․ Պէշիկ․ Գապաթաշ։	23
2 30	Արնաւ․ Գուրուչ․ Օրթագ․ Պէշիկ․ Գապաթաշ։	22
10 15	Արնաւուտքէօյէն ուղղակի կամուրջ։	23

Ասիական եղերք

Ժամ		Թիւ
10 30	Պէյքօզ, Բաշատ․ Գանլ․ Ա․ Հիսար, Գանտ․ Վանիք․ Չէնկ․ Պէյլ․ Գուզկ․ (Աժան գնով)։	12
11 15	Պէյքօզ, Բաշապ․ Ռ․ փաշա մահ․ Գանլըճա, Ա․ Հիսար, Գանտիլլի, Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյ, Գուզկ․ (Ուրբաթ օրերը ժամ 11 1/2 ին)։	19
11 30	Արնաւ․ Վանիքէօյ, Չէնկէլ․ Պէյլէր․ Գուզկ․ Գապ։	2
12	Ռ․ և Ա․ Գավագէն Մէգար․ Պէօյիւքտ․ Թար․ Պէյքօզ, Բաշպ․ Գանլ․ Ա․ Հիսար, Գանտ․ Վանիք․ Չէնկէլ․ Պէյլէր․ Գուզկ․ (Ուրբաթ օրերը ժամ 12 1/2 ին)։	17
2	Պէօյիւքտ․ Պէյքօզ, Բաշապ․ Գանլ․ Ա․ Հիսար, Գանտ․ Վանիք Չէնկ․ Պէյլ․ Գուզկ․ Գապ։ (Բացի ուրբաթէ)։	34
3 45	Պէյքօզ, Բաշապ․ Գանլ․ Ա․ Հիսար, Գանտ․ Վանիք․ Չէնկ․ Պէյլ․ Գապաթաշ։	19
8 45	Պէօյիւքտ․ Պէյքօզ, Բաշապ․ Գանլըճա, Ա․ Հիսար, Գանտ․ Վանիք․ Չէնկէլ․ Պէյլէրպէյ, Գուզկ․ Խասկ․	25

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Եւրոպական եղերք	Թիւ
12 30	Գապ․ Խասկ․ Պէշիկ․ Գուզկ․ Օրթ․ Պէյլ․ Չէնկ․ Արնվ․ Գանտ․ Ա․ և Ռ․ Հիսար, Գանլը Էմիրկէն, Եէնիք․ Պէյքօզ, Թարապ․ Պէօյիւք․ Եէնիմահ։	2
12 45	Պէշիկթ․ Օրթագ․ Արնաւ․ Ռ․ Հիսար, Էմիրկ․ Եէնիք․ Թարապ․ Մէգար․	28
1 30	Պէշիկ․ Օրթագ․ Արնաւուտ․ Ռ․ Հիսար Պօյաճ․ Եէնիք․ Թարապ․ Պէօյիւք․ Մէգարըր․ Ռ․ և Ա․ Գավագ։	32
3	Գապաթաշ, Պէշիկ․ Օրթագ․ Գուր․ Արնաւ․ Պէպէք, Հիսար, Էմիրկ․ Եէնիք․ Թար․ Պէօյիւք․ Մէգր․ Եէնիմ․	18
5	Պէշիկ․ Օրթագ․ Արնաւ․ Պէպէք Ռ․ Հիսար, Պօյաճ․ Էմիրկ․ Եէնիք․ Պէյքօզ, Թարապ․ Պէօյիւք․ Մէգրպ․ Ռ․ և Ա․ Գավագ։	20
6 15	Խասկ․ Պէշիկ․ Գուզկ․ Օրթագ․ Պէյլ․ Չէնկ․ Արնաւ․ Գանտ․ Ռ․ Հիսար, Պօյաճ․ Եէնիք․ Թար․ Պէօյիւք։	25
8	Պէշիկթաշ, Օրթագ․ Արնաւ․ Ռ․ Հիսար, Էմիրկ․ Եէնիք․ Թարապ․ Պէօյիւքտ․ Մէգարըրուրնու։	22
9 30	Պէպէք, Ռ․ Հիսար, Պօյաճ․ Ս.Թէն․ Եէնիք․ Թարապ․ Պէօյիւքտ․ Մէգարըր․ Եէնիմահ։	28
10	Պէպէք, Ռ․ Հիսար, Էմիրկ․ Ս.Թէն․ Եէնիք․ Թարպ․ Պէօյիւք Մէգար․ Եէնիմահ։	32
10 30	Պէշիկ, Օրթագ Արնաւ․ Պէպէք, Ռ․ Հիսար, Էմիրկ․ Պօյաճ․ Եէնիք․ Թարապ․ Պէօյիւքտ․ Մէգարըր․ Եէնիմ․	18
10 45	Գուզկ․ Պէյլէրպ․ Արնաւ․ Ռ․ Հիսար Էմիրկ․ Եէնիք․ Թարապ․ Պէօյիւքտ․ Մէգար․ (Բացի ուրբաթէ)։	34
11 15	Գուրուչ․ Արնաւ․ Պէպէք, Ռ․ Հիսար, Պօյաճ․ Էմիրկ․ Ս.Թէն Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտ․ Եէնիմահալլէ։ (Աժան գնով)։	20

Արնաւուտ քէօյ

Ժամ		Թիւ
12 15	Ուղղակի Արնաւուտքէօյ։	25
1	» »	23
1 45	» »	22
9 30	Գապ․ Պէշիկ․ Օրթագ․ Գուր․ Արնաւ։	23
11 15	Գապաթ․ Պէշիկ․ Օրթագ․ Գուրուչ․ Արնաւ։	25
11 40	Պէշիկթաշ, Օրթագ․ Գուրուչ․ Արնաւ։	23
12	Պէշիկթաշ, Օրթագ․ Գուրուչ․ Արնաւուտ․	2

Ասիական եղերք

Ժամ		Թիւ
2	Խասկ․ Գուզ․ Պէյլ Չէնկ․ Վանիք․ Գանտ․ Ա․ Հիսար, Գանլ․ Բաշապ․ Պէյքօզ։	19
9 45	Գուզկ․ Պէյլէրպ․ Չէնկ․ Վանիք․ Գանտ․ Ա․ Հիսար Գանլ․ Բաշապ․ Պէյքօզ, Մէգարըր․ Ռ․ և Ա․ Գավագ։	17
10 30	Գապաթ․ Պէյլ Չէնկ․ Վանիք․ Գանտ․ Ա․ Հիսար, Գանլ․ Ռ․ փաշա մահ․ Բաշ․ Պէյքօզ, Թարապ․ Պէօյիւքտ․ (Ուրբաթ օրերը Գուզկ․)	19
11 15	Գուզկ․ Պէյլ․ Չէնկ․ Վանիք․ Գանտ․ Ա․ Հիսար, Գանլ․ Բաշապ․ Պէյքօզ։ (Աժան գնով)։	12
11 30	Գապաթ․ Գուզկ․ Պէյլ․ Չէնկ․ Վանիք․ Պէպէք։	22

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի բաց 'ի կիրակի և տօն օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Ղալաթիա Սանտըգճըլար Ճատտէսի թիւ 198, Նորօ խան Մասիսի խմբագրատունը։ Իսկ գաւառաց մէջ հետևեալ հօգաբարձուաց գրասենեակները․

ԶՄԻՒՌՆԻԱ․ Ստեփան էֆ․ Տէտէեան․
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ․ Խաչով » Էսկիճեան․
ՊՐՈՒՍԱ․ Սահակ էֆ․ Թանկրեան․
ՌՈՏՈՍԹՕ․ Արժ․ Տ․ Արիստակէս աւագ քահանայ Ֆէսլեան․
ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՕԼԻՍ․
ՍԱՄՍՈՒՆ․
ՏՐԱՊԻԶՈՆ․ Ս․ Էթմէքճեան էֆէնտի․
ԱՄԱՍԻԱ․
ՍԵԲԱՍՏԻԱ․ Նազարէթ էֆ․ Յ․ Խաթամպօլեանց․
ԵԻԴՈԿԻԱ․
ԽԱՐԲԵՐԴ և ՏԷՐՍԻՄ․ Կիրակոս էֆ․ Ս․ Ղազանճեան․
ԵՐԶՆԿԱ․ Թադէոս էֆ․ Բաղրատունի․
ԿԱՐԻՆ․ Կարապետ » Զաքարեան․
ՄՈՒՇ․ Մկրտիչ » Փօթիկեան․
ՎԱՆ․
ԲԵՐԻԱ․ Սեդրակ » Խարաճեան․
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ․ Թովմաս էֆ․ Թաշճեան․
ԵԴԵՍԻԱ․ Գէորգ էֆ․ Ոսկերչեան․
ՄԱՐԱՇ․
ՖՕՔՇԱՆ․ Ֆէրհատ աղա Ս․ Ֆէրհատեան․
ՏՓԽԻՍ․ Պ․ Նիկողայոս Տ․ Ղևոնդեան․
ԿԱԼԿԱԹԱ․ Պետրոս աղա Հէքիմեան։

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Իւսկիւտարէն կամուրջ․ Ժամ	Ժամ	Կամուրջէն Իւսկիւտար․ Ժամ	Ժամ
11 Աժան գին	6	11 45	
11 30	6 40	12 15	7
12	7 15	12 45	8
12 :0	8 15	1 15	8 30
1	8 30 Պէշիկթաշ	1 45	8 50
1 25	9	2 15	9 20
2	9 35	2 45	9 50
2 30	10	3 15	10 15
2 55	10 20	3 45	10 40
3 30	10 40	4 15 ◦	11
4	11 5	4 45	11 20
4 30	11 20	5 15 Պշքթ․	11 40
5	11 40	5 45	11 50
5 30	12	6 20	12 5 Աժան գին

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

Իւսկիւտարէն կամուրջ․ Ժամ	Ժամ	Կամուրջէն Իւսկիւտար․ Ժամ	Ժամ
11 30	5 25	11 30	5 25 Պշքթ․
12	6	12	6
12 30	6 35	12 30	6 25
1	8	1	8
1 30	8 40 Պէշիկթաշ	1 30	8 45
2	9 20	2	9 20
2 30	10	2 30	10
3 5	10 30	3 5	10 30
3 45	11	3 45	11 5
4 30	11 30	4 30	11 35
5	12	5	12 5